

ВЈЕЖБА ма'. Αναλίζεραј и преведи: α' Ἐν τῇ μάχῃ τὸ τῶν Ἑλλήνων σὺνθημᾶ ἦν τόδε· Ζεὺς σωτήρ καὶ Νίκη. β' Ταύτην τὴν γνῶμην ἔχω ἔγωγε. γ' Τοὺτους μὲν τοὺς μαθητὰς διὰ τὴν σπουδὴν θαυμάζομεν, ἐκείνους δὲ διὰ τὴν ἀργίαν ψέγομεν. δ' Τοιοῦτον συνεργὸν ὡς σὺ, ὦ φίλε, ἔχειν βούλομαί. ε' Ἐν ταῖς τῶν γεωργῶν οἰκίαις εἰσὶν αἶγες, βόες, καὶ ἄλλὰ τοιαῦτᾶ ζῷᾶ.

Г р а д и в о : показне замјенице (GGJ, §213–214).

П о ј а в е : *рекиџа* грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рециџе срп. гл. *divitum se* (+dat).

А н а л и з а : Именице: αἶγες – nom fpl, аἶξ *capra, коза*; ἀργίαν – acc fsg, ἀργιᾶ *socordia, лењост*; βόες – nom fpl, βοῦς *bos, говеџо*; γεωργῶν – gen fpl, γεωργός *rusticus, земљораџник, ратар*; γνῶμην – acc fsg, γνῶμη *sententia, мисао*; Ἑλλήνων – gen mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; Ζεὺς – nom msg, Ζεὺς *Juppiter, Зеџс*; ζῷᾶ – nom npl, ζῷον *animal, животиња*; οἰκίαις – dat fpl, οἰκιᾶ *domus, кућа*; μαθητὰς – acc fpl, μαθητῆς *discipulus, ученик*; μάχῃ – dat fsg, μάχη *pugna, битка*; Νίκη – nom fsg, Νίκη *Victoria, Ника*; σπουδὴν – acc fsg, σπουδὴ *sedulitas, марљивост*; συνεργὸν – acc msg, συνεργός *socius, помоћник*; σὺνθημᾶ – nom nsg, σὺνθημᾶ *signum, лозинка*; σωτήρ – nom msg, σωτήρ *servator, спасаца, спаситељ*; φίλε – voc msg, φίλος *amicus, пријатељ*. Приџеви: ἄλλᾶ – nom npl, ἄλλος *alius, друге*. Замјенице: ἔγωγε – nom sg, ἔγωγε *egomet, ја сам*; ἐκείνους – acc msg, ἐκεῖνος *ille, онај*; σὺ – nom sg, σὺ *tu, ми*; ταύτην – acc fsg, οὗτος *iste, мај*; τόδε – nom nsg, ὅδε *hic, овај*; τοιαῦτᾶ – nom npl, τοιοῦτος *talis, istiusmodi, такаџ*; τοιοῦτον – acc msg, τοιοῦτος *talis, istiusmodi, такаџ*; τοῦτους – acc mpl, οὗτος *iste, мај*. Члан: ταῖς – dat fpl, ἡ; τῇ – dat fsg, ἡ; τὴν – acc fsg, ἡ; τὸ – nom nsg, τὸ; τοὺς – acc mpl, ὁ; τῶν – gen mpl, ὁ. Глаголи: βούλομαί – 1sg ind praes mp, βούλομαί *volo, хтјети, жељети*; εἰσί(v) – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; ἔχειν – inf praes act, ἔχω *habeo, имати*; ἔχω – 1sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; θαυμάζομεν – 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror, divitum se*; ἦν – 3sg ind ipf act, εἰμι *sum, бити*; ψέγομεν – 1pl ind praes act, ψέγω *vituperō, корити*. Припозн: ὡς – *ut, као, попут*. Предпозн: διὰ – + acc, *gratia, causa, ради, због*; ἐν – + dat, *in, у*. Везници: καὶ – *et, -que, и*. Речце: μὲν ... δὲ – *et ... autem, vero, et ... a*. Узвници: ὦ – *o, o*.

T r a n s l a t i o : i. In pugna hoc erat Graecorum signum: Juppiter servator & Victoria. ii. Istam sententiam egomet habeo. iii. Istos discipulos sedulitatis gratia miramur, illos vero socordiae causa vituperamus. iv. Talem socium ut tu, amice, (es) habere volo. v. In rusticorum domibus sunt caprae, boves & alia istiusmodi animalia.

П р е в о д : 1. У бици ово је била лозинка Грка (грчка лозинка): Зеџс спасаца и Ника. 2. Ту мисао имам и ја сам. (Тако и ја мислим.) 3. Тим ученицима дивимо се ради марљивости, а оне коримо због лењости. 4. Желим имати помоћника попут тебе, (о) пријатељу. 5. У кућама земљораџника (земљораџничким кућама) налазе се козе, говеџа и друге такџе животиње.

ВЈЕЖБА мβ'. Αναλίζεραј и преведи: α' Θαυμαστόν ἐστὶ τὸ κράτος τοῦ ἡλίου, ὅς πάντᾶ ταῖς ἀκτίοῖν αὐξάνει καὶ πάλιν μαραίνει. β' Τῆς Βαβυλώνος τὸ μέσον ποταμὸς διείργει, ᾧ ὄνομά ἐστὶν Εὐφράτης. γ' Τοὺς Ἀθηναίους θαυμάζομεν, οἳ ἐν ταῖς ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι μάχαις τῆς Ἑλλάδος σωτήρες ἦσαν. δ' Εὐδαιμόνες εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι, οἷς φίλοι πολλοὶ καὶ πιστοὶ εἰσὶν. ε' Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ λέγει· ὁ βούλεται, τοῦτ' ἕκαστος καὶ οἶεταί. ζ' Ἄ πράττειν οὐκ ἔξεστί, ταῦτᾶ οὐδὲ λέγειν ἔξεστί. ζ' Οἶος ὁ τρόπος, τοιοῦτος καὶ ὁ λόγος, οἷος δ' ὁ λόγος, τοιαῦτᾶ καὶ τὰ ἔργᾶ. η' Ὅσοι ἄνθρωποι, τοσαῦτα γνῶμαί.

Г р а д и в о : односна замјеница (GGJ, §215–216).

П о ј а в е : *енклиза*, у θαυμαστόν ἐστὶν, ὄνομά ἐστὶν, εὐδαιμόνες εἰσὶν и πιστοὶ εἰσὶν; *рекиџа* грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рециџе срп. гл. *divitum se* (+dat); *присвојни датив* (*dativus possessivus*), у οἷς φίλοι πολλοὶ καὶ πιστοὶ εἰσὶν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*quibus amici multi fidelesque sunt*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (који имају многе вјерне пријатеље); *парафраза* грч. φίλοι πολλοὶ καὶ πιστοὶ и лат. *amici multi fidelesque*, тј. срп. многи вјерни пријатељи, гдје, уз грч. приџев полὺς, одн. лат. *multus* није потребно преводити каи, одн. *et*; *конгруенција* nom npl са 3sg (τὰ ζῷᾶ трџе), у ταῦτᾶ οὐδὲ ἔξεστί; *негација* οὐκ, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἔξεστί.

А н а л и з а : Именице: Ἀθηναίους – acc mpl, Ἀθηναίος Atheniensis, Атињанин; ἀκτίσιν – dat fpl, ἀκτις radius, зрак; ἄνθρωποι – nom mpl, ἄνθρωπος homo, vir, човек, pl људи; Βαβυλώνας – gen fsg, Βαβυλών Babylon, Βαβυλον; γνώμαι – nom fpl, γνώμη sententia, мисао, њид; Δημοσθένης – nom msg, Δημοσθένης Demosthēnes, Демостен; Ἑλλάδος – gen fsg, Ἑλλάς Graecia, Грчка; ἔργα – nom npl, ἔργον opus, djelo; Εὐφράτης – nom msg, Εὐφράτης Euphrātes, Еуфрат; ἡλίου – gen msg, ἥλιος sol, сунце; κράτος – nom msg, κράτος potentia, снага; λόγος – nom msg, λόγος sermo, verbum, govor; Μαραθῶνι – dat msg, Μαραθῶν Marāthon, Μαρατον; μάχαις – dat fpl, μάχη proelium, битка; μέσον – acc msg, μέσον medium, средина; ὄνομα – nom msg, ὄνομα nomen, име; ποταμός – nom msg, ποταμός flumen, ријека; ῥήτωρ – nom msg, ῥήτωρ orator, бесједник; Σαλαμίνι – dat fsg, Σαλαμίς Salāmis (Salamīna), Саламина; σωτήρες – nom mpl, σωτήρ servator, спасилац, спаситељ; τρόπος – nom msg, τρόπος mos, начин, обичај; φίλοι – nom mpl, φίλος amicus, пријатељ. Придјеве: εὐδαιμόνες – nom mpl, εὐδαιμών beātus, срећан; θαυμαστόν – nom msg, θαυμαστός mirabilis, чудесан, диван; πάντα – acc npl, πᾶς omnis, св; πιστοί – nom mpl, πιστός fidelis, вјеран, поуздан; πολλοί – nom mpl, πολὺς multus, мног. Замјенице: ἄ – nom npl, ὅς qui, који; ἕκαστος – nom msg, ἕκαστος uterque, uterque, сваки; ὅ – acc msg, ὅς qui, који; οἷ – nom mpl, ὅς qui, који; οἴος – nom msg, οἴος qualis, какав; οἷς – dat msg, ὅς qui, који; ὅς – nom msg, ὅς qui, који; ὅσοι – nom mpl, ὅσος quot, колик; ταῦτά – nom mpl, οὗτος iste, тај; τοιαῦτά – nom npl, τοιοῦτος talis, такав; τοιοῦτος – nom msg, τοιοῦτος talis, такав; τοσαῦταῖ – nom fpl, τοσοῦτος tot, толик; τοῦτο – nom msg, οὗτος iste, тај; ᾧ – dat msg, ὅς qui, који. Члан: ὁ – nom msg, ὁ; οἱ – nom mpl, ὁ; τά – nom npl, τὸ; ταῖς – dat fpl, ἡ; τῆς – gen fsg, ἡ; τό – nom msg, τὸ; τό – acc msg, τὸ; τοῦ – gen msg, ὁ; τοῦς – acc mpl, ὁ. Глаголи: αὐξάνει – 3sg ind praes act, αὐξάνω augeo, повећавати; βούλεται – 1sg ind praes mp, βούλομαι volo, хтјети, жељети; διείργει – 3sg ind praes act, διείργω scindo, дијелити; εἰσὶ(ν) – 3pl ind praes act, εἰμι sum, бити; ἔξεστί(ν) – 3sg ind praes act, ἔξεστί licet, слободно, дозвољено је; ἐστί(ν) – 3sg ind praes act, εἰμι sum, бити; ἦσαν – 3pl ind ipf act, εἰμι sum, бити; θαυμάζομεν – 1pl ind praes act, θαυμάζω miror, дивити се; λέγει – 3sg ind praes act, λέγω dico, говорити, казивати; λέγειν – inf praes act, λέγω dico, говорити, казивати; μαραίνει – 3sg ind praes act, μαραίνω macero, уништавати; οἶεταῖ – 3sg ind praes mp, οἶομαι credo, мислити; πράττειν – inf praes act, πράττω facio, радити, чинити. Прилози: πάλιν – rursum, опет. Предлози: ἐν – + dat, in, apud, у, код. Везници: καὶ – et, -que, и; οὐδέ – nec, ни, нити. Речце: οὐ – non, не.

T r a n s l a t i o : **i.** Mirabilis est potentia solis qui omnia radiis auget et tum macerat. **ii.** Medium Babylonis (mediam Babylonem) scindit flumen cui nomen est Euphrates. **iii.** Miramur Athenienses qui in proeliis apud Marathōna & Salamīna (Salamīnem, Salamīnam) Graeciae servatōres erant. **iv.** Beāti sunt homines quibus amici multi fidelesque sunt. **v.** Demosthēnes ille orator dicit: Quae quisque vult, ea et credit (= парафраза). **vi.** Quod facere non licet, dicere quoque non licet. **vii.** Qualis mos, talis sermo; qualis autem sermo, talia & opēra. **viii.** Quot homines (capita), tot sententiae.

П р е в о д : **1.** Чудесна је снага сунца које зрацима све повећава и онда (sc. то) уништава. **2.** Средину Βαβυλιона дијели ријека (Βαβυλον надвоје дијели ријека) којој је име Еуфрат. **3.** Дивимо се Атињанима који су у биткама код Μαραθωνα и Саламине били спасиоци Грчке. **5.** Срећни су људи који имају многе вјерне пријатеље. **6.** Бесједник Демостен казује: 'Оно што (sc. ко) жели, то свако и мисли (вјерује)'. **7.** Оно што није дозвољено радити, то није дозвољено ни говорити. **8.** Какав је начин, такав је и говор; какав је пак говор, таква су и djела. **9.** Колико људи, толико мишљења (ἡυδι).

ВЈЕЖБА μγ'. Αναλίζирај и преведи: **α'** Τίνας τὸ βιβλίον ἐστίν; **β'** Ζῶα τινᾶ οἴκους ὑπὸ τῆς γῆς ἔχει. **γ'** Ἡ σωφροσύνη ἐστὶ ἡδονῶν τινῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτειᾶ. **δ'** Μέρη ἄττᾶ (= τινᾶ) τῆς γῆς γεωμετρικοῖς εἰκάζεται σχήμασιν. **ε'** Σπαρτιάτης τίς ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὐ πονθανόμεθα ὀπόσοι, ἀλλὰ ὅπου εἰσὶν οἱ πολέμοι; **ς'** Πόθεν ἦκεις καὶ ποῖ βαδίζεις; Ποῦ οἱ φίλοι εἰσὶν; **ζ'** Τίσι τῶν πολιτῶν Ἀριστείδης οὐ φίλος ἦν; **η'** Βούλομαι σοι λέγειν, ἃ ὁ κοινὸς ἐκατέρου φίλος ἡμῶν περὶ σου ἔλεγεν. **θ'** Τίς οὕτω ῥάθυμὸς ἐστίν, ὅστις οὐ μετέχει τούτου τοῦ ἀγῶνος.

Г р а д и в о : упитна и неодређена замјеница (GGJ, §217-218); корелативне замјенице (GGJ, §219); корелативни прилози (GGJ, §221-222).

П о ј а в е : присвојни генитив (genitīvus possessīvus) упитне замјенице, у τίνας ἐστίν; енклиза, у ζῶα τινᾶ, ἡδονῶν τινῶν, Σπαρτιάτης τίς, βούλομαι σοι, περὶ σου и ῥάθυμὸς ἐστίν; конгруенција nom npl ca 3sg (τὰ ζῶα τρέχει), у ζῶα τινᾶ ἔχει, μέρη ἄττᾶ (= τινᾶ) εἰκάζεται; ορτοтонација енклитике, у σωφροσύνη ἐστίν и μέρη τινᾶ; неодређена релативна замјеница у функцији индиректне упитне замјенице, у ὀπόσοι; неодређена

Μετὰ φρασίς : α' Οἱ τῶν αὐτῶν ἀγρῶν καρποὶ οὐκ ἀεὶ ταῦτοί εἰσιν. β' Οἱ πολῖται τοῦ αὐτοῦ κοινοῦ τοῖς αὐτοῖς νόμοις πείθονται. γ' Οἱ ἄνθρωποι ἐκόντες συγγιγνώσκουσιν ἑαυτοῖς. δ' Τοῖς ἀγαθοῖς βλάπτει, ὅς τῶν κακῶν φεΐδεται. (Ποῖα βε : *реκција* грч. гл. φεΐδομαι (+gen) која се разликује од реакције лат. гл. *parceo* (+dat).) ε' Τίνος γονή ἢ Ἑλένη ἦν; Μενέλεω, τοῦ τῆς Σπάρτης βασιλέως.

ВЈЕЖБА 11. Μετάφραζε: **1.** *Οὗτοι δὲ παῖδες οὗτοί εἰσι τοῦ φίλου μου (τοῦ ἐμοῦ φίλου).* **2.** *Οἱ πολῖται τοῦ αὐτοῦ κοινοῦ τοῖς αὐτοῖς νόμοις πείθονται.* **3.** *Οἱ ἄνθρωποι ἐκόντες συγγιγνώσκουσιν ἑαυτοῖς.* **4.** *Τοῖς ἀγαθοῖς βλάπτει, ὅς τῶν κακῶν φεΐδεται.* (Ποῖα βε : *рекција* грч. гл. φεΐδομαι (+gen) која се разликује од реакције лат. гл. *parceo* (+dat).) **5.** *Τίνος γονή ἢ Ἑλένη ἦν; Μενέλεω, τοῦ τῆς Σπάρτης βασιλέως.*

Анализа : Именице: Грк – Ἑλλην; *δечак* – παῖς; *заповједник* – στρατηγός; *зло* – κακόν; *име* – ὄνομα; *Леонида* – Λεωνιδᾶς; *људи* – ἄνθρωποι; *мишљење* – γνώμη; *мудрац* – σοφός; *несрећа* – συμφορά; *пријатељ* – φίλος; *рат* – πόλεμος; *разборит* – σώφρων; *син* – υἱός; *смрт* – θάνατος; *Спартак* – Σπάρτακος; *спас* – σωτηρία; *ученик* – μαθητής. Придјеви: *луд* – μῶρος; *највећи* – μέγιστος; *потребан* – ἀναγκαῖος; *сав* – πᾶς. Замјенице: *какав* – ποῖος; *ко* – τίς; *који* – ὅς; *који год* – ὅστις; *мој* – ἐμός, μου; *неки* – τίς; *овај* – ὁδε; *свој* – ἑαυτοῦ; *тај* – οὗτος; *ти* – σύ; *шта* – τί. Глаголи: *бити* – εἶμι; *буцити се* – στασιάζω; *држати* – νομίζω; *жељети* – βουλομαι; *имати* – ἔχω; *подносити* – φέρω. Прилози: *више* – μάλλον; *тако* – οὕτω; *увијек* – ἀεὶ; *храбро* – ἀνδρείως. Предлози: *против* – πρὸς. Везници: *или* – ἢ. Речце: *зар* – ἄρ' οὐ; *не* – οὐ.

Μετὰ φρασίς : α' Οἷδε οἱ παῖδες υἱοὶ εἰσὶ τοῦ φίλου μου (τοῦ ἐμοῦ φίλου). (Ποῖα βε : *енклиза*, у υἱοὶ εἰσὶ; *именички предикат*, у υἱοὶ εἰσὶ τοῦ φίλου μου, у којем у грчком обично не стоји члан; *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) личне замјенице у предикатном положају, у тоῦ φίλου μου.) β' Σώφρονες εἰσὶν ἄνθρωποι οἱ ἀεὶ ἀνδρείως φέρουσι τὴν συμφορὰν. (Ποῖα βε : *енклиза*, у σώφρονες εἰσὶν.) γ' Ὅς ἐν τῷ πολέμῳ στασιάζει πρὸς τὸν στρατηγόν, οὗτος στασιάζει καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν. (Ποῖα βε : *присвојни генитив* (*genitivus possessivus*) повратне замјенице у атрибутивном положају, у τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν.) δ' Ἄρ' οὐκ ἔχεις πάντα ἃ σοὶ ἀναγκαῖά ἐστίν; (Ποῖα βε : *елизија*, у Ἄρ' οὐ, од ἄρα οὐ; *негација οὐκ*, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἔχεις; *енклиза*, у ἃ σοὶ и ἀναγκαῖά ἐστίν; *конгруенција* nom prl ca 3sg, у ἃ ἐστίν.) ε' Ὡ μαθητά, ποῖαν γνώμην περὶ Σπαρτάκου ἔχεις; (Ὡ μαθητά, ποῖα γνώμη σοὶ περὶ Σπαρτάκου ἐστίν;) ζ' Τινὰ μάλλον θαυμάζετε τὸν Σπάρτην ἢ τὸν Λεωνιδᾶν; (Ποῖα βε : *реκција* грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од реакције срп. гл. *дивити се* (+dat).) ж' Ὅνομά σοι τί ἐστίν; (Појаве: *енклиза*, у ὄνομά σοι и τί ἐστίν.) η' Ἑλληνικῶν σοφῶν τινες τὸν θάνατον μέγιστον κακὸν νομίζουσιν. (Ποῖα βε : *енклиза*, у σοφῶν τινες; *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у θάνατον μέγιστον κακὸν νομίζουσιν.) θ' Τίς οὕτω μῶρος ἐστίν, ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι; (Ποῖα βε : *енклиза*, у μῶρος ἐστίν; *неодређена релативна замјеница* у функцији генералног релатива, у ὅστις οὐ βούλεται; *парафраза* грч. ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι, тј. срп. *да не жели теби бити пријатељ*.)